

ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «МАЙНО» У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Слободяник Юліана Вадимівна

студентка II курсу ОС «Магістр»

*Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

В умовах активного розвитку економіки, проблеми, пов'язані з визначенням поняття майна, набувають особливого значення. Однією з ключових складових цього питання є розгляд Європейським судом з прав людини (ЄСПЛ) справ, пов'язаних із захистом права власності. Ключовою рисою цього процесу є постійна еволюція підходів ЄСПЛ до визначення суті майна та його ролі в суспільстві.

Актуальність теми зумовлена визначенням поняття майна в контексті прав людини, адже це впливає на правовий статус особи, її економічні права та можливість реалізації інших прав та свобод.

Дослідженням даної теми займалися Н. С. Кузнєцова, С. І. Шимон та А. С. Сліпченко, їх праці в цій області вже стали вагомим внеском у науковий доробок. Зокрема, їхні роботи висвітлюють аспекти розвитку поняття майна в сучасних умовах та розкривають проблематику, пов'язану з його захистом у контексті прав людини.

Слід відзначити, що практика ЄСПЛ постійно розширює горизонти розуміння поняття майна, що вимагає постійного аналізу. Враховуючи сучасні виклики і тенденції у розвитку суспільства, нові роботи та дослідження у цій області є критично важливими для вдосконалення правового регулювання та захисту прав людини в контексті майнових відносин.

Отже, подальше дослідження цієї теми сприятиме глибшому розумінню суті поняття майна, а також вдосконаленню нормативно-правового регулювання цієї сфери як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Відповідно до статті 1 Протоколу 1 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права. Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за

користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів [1, с. 1].

Поняття «майно» у першій частині статті 1 Протоколу 1 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод є автономним поняттям, яке охоплює як «існуюче майно», так і активи, в тому числі позови, щодо яких заявник може стверджувати, що він або вона має принаймні «законне очікування». Термін «майно» охоплює нерухоме і рухоме майно та інші майнові інтереси.

Поняття «майно» має самостійне значення, незалежне від офіційної класифікації у національному законодавстві та не обмежується лише правом власності на фізичні речі. Деякі інші права та інтереси, що утворюють активи, також можуть вважатися «правами на майно» для цілей цього положення. Ключовим аспектом у кожному випадку є визначення, чи надають обставини справи, розглянуті в цілому, заявнику право на власність матеріально-правових інтересів, що захищені статтею 1 Протоколу 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [2].

За певних обставин «законне очікування» отримання активу також може користуватися захистом статті 1 Протоколу 1. Для того, щоб «очікування» було «законним», воно повинне бути більш конкретним, ніж звичайна надія і бути заснованим на нормі права або правовому акті, такому як судове рішення, пов'язаному з майновим інтересом [3].

Висунута вимога заявників до боржника може розглядатися як «право власності» у контексті статті 1 Протоколу 1 при умові, що національне законодавство та відповідні тлумачення його положень національними судами надають достатні підстави для цього. Наприклад, це може статися, якщо існує визнане прецедентне право національних судів, що підтверджує такий статус. Проте ЄСПЛ наголошує, що борг, встановлений судовим рішенням, яке не є остаточним і таким чином не підлягає безпосередній виплаті, не може вважатися достатньо визначеним для того, щоб підлягати виконанню і, відповідно, не є «майном» [4].

Якщо ж досліджувати право власності юридичної особи, то ЄСПЛ розглядає активи підприємства, разом із його похідними правами, що дозволяють акціонеру впливати на дії компанії, як «майно». Це включає також непряму вимогу щодо активів компанії, в тому числі право на частку в цих активах у випадку її ліквідації, а також інші відповідні права, зокрема, права голосу та право впливати на діяльність компанії. Майбутній прибуток компанії є «власністю» лише в тому випадку, якщо його було отримано або існує забезпечена правовою санкцією вимога щодо його отримання [4].

Стаття 1 Протоколу 1 також в розумінні ЄСПЛ застосовується до інтелектуальної власності як такої, зокрема, до торговельних марок,

патентів, авторських прав, а також до економічної вигоди, що впливає з їх використання [5].

Крім цього, тлумачення змісту вищезгаданої статті вказує на те, що особам, які постраждали внаслідок втручання у їх право власності, повинно бути надано розумну можливість подати свою заяву до відповідальних органів для ефективного оскарження цих заходів. Залежно від обставин, заявники можуть посилатися на неправомірність або свавільну й необгрунтовану поведінку [6].

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що поняття «майно» в розумінні ЄСПЛ не обмежується тільки фізичними речами, а охоплює й інші форми, включаючи права інтелектуальної власності, активи, права вимоги, а також в окремих випадках законні очікування отримання певного активу. Аналіз поняття «майно» в контексті прав людини через рішення ЄСПЛ вказує на його постійну еволюцію та розширення змісту даного поняття.

Література:

1. Протокол 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.1997 р.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text

2. Рішення Європейського суду з прав людини від 29.03.2010 р. у справі "Depalle v. France". URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-97978%22>}}

3. Рішення Європейського суду з прав людини від 20.11.1995 р. у справі "Pressos Compania Naviera S.A. and Others v. Belgium". URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-58056%22>}}

4. Рішення Європейського суду з прав людини від 10.07.2002 р. у справі "Gratzinger and Gratzingerova v. the Czech Republic". URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-22710%22>}}

5. Рішення Європейського суду з прав людини від 25.07.2002 р. у справі "Совтрансавто-Холдинг" проти України". URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng#%22languageisocode%22:%22UKR%22,%22appno%22:%2248553/99%22,%22documentcollectionid%22:%22CHAMBER%22,%22itemid%22:%22001-125110%22>}}

6. Рішення Європейського суду з прав людини від 23.09.1982 р. у справі "Sporrong and Lonroth v. Sweden". URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-57580%22>}}